

Not 6

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 24 februari 2023 följande dom (mål nr 1300-22).¹

Bakgrund

1. Värdeökning på ett bolags kapitaltillgångar beskattas när tillgångarna avyttras. Med avyttring avses som huvudregel försäljning, byte och liknande överlåtelse av tillgångar. Till avyttring räknas även att innehavaren av en fordran får betalt för denna.

2. När ett bolag med euro som redovisningsvaluta avyttrar en fordran i euro som är en kapitaltillgång, ska anskaffningsutgiften och försäljningsintäkten räknas om till svenska kronor vid beskattningen. Det innebär att om kursen på euron har gått upp under innehavstiden så beskattas kursuppgången som en kapitalvinst. Någon motsvarande omräkning görs dock inte för bolagets skulder, utan för dem läggs skuldens belopp i euro till grund för beskattningen. En kursuppgång på euron leder således inte till att en avdragsgill valutakursförlust uppkommer avseende bolagets skulder.

3. Energa Finance AB är dotterbolag till ett polskt bolag. Bolaget har euro som redovisningsvaluta. Det har emitterat obligationer i euro och en del av de medel som bolaget har lånat upp genom emissionerna har vidareutlånats till moderbolaget i form av tre lån i euro. Sedan obligationerna emitterades och fordringarna på moderbolaget uppkom har euron ökat i värde i förhållande till den svenska kronan. Om bolaget får betalt för fordringarna så är det därmed tvunget att ta upp en skattepliktig kapitalvinst, medan motsvarande valutakursförlust avseende bolagets skulder inte får dras av. I syfte att motverka dessa effekter överväger koncernen att vidta följande åtgärder.

4. I ett första steg ska bolaget etablera ett helägt svenskt aktiebolag, NYAB, med euro som redovisningsvaluta. Därefter ska NYAB ta över moderbolagets skulder till bolaget. Som ersättning ska moderbolaget ställa ut en revers i euro till NYAB på motsvarande belopp. I ett sista steg ska NYAB fusioneras upp i bolaget. NYAB:s reversfordran på moderbolaget kommer därmed att tas över av bolaget. Fusionen innebär vidare att bolagets fordringar på NYAB upphör att gälla eftersom bolaget inte kan ha en fordran på sig själv.

5. Bolaget och NYAB ansökte om förhandsbesked för att få skattekonsekvenserna av de planerade transaktionerna klarlagda. I ansökan angavs att bolagets fordringar på moderbolaget skattemässigt utgör kapitaltillgångar och att villkoren för fordringarna inte kommer att förändras i samband med gäldenärsbytet utöver att NYAB kommer att vara gäldenär i stället för moderbolaget.

6. Bolagen ville veta om gäldenärsbytet innebär att fordringarna ska anses avyttrade (fråga 1). Om fråga 1 besvarades nekande ville bolagen få svar på hur NYAB:s anskaffningsutgift för reversen ska bestämmas (fråga 2), om fusionen föranleder någon omedelbar beskattning av bolaget eller

---

¹ Frågan om ett byte av gäldenär innebär att en fordran ska anses avyttrad behandlas också i HFD 2023 ref. 12 (red. anm.).

NYAB (fråga 3) och om lagen (1995:575) mot skatteflykt är tillämplig på förfarandet (fråga 4).

7. Skatterättsnämnden ansåg att gäldenärsbytet inte innebär att bolaget ska anses ha avyttrat fordringarna eftersom det inte ska göras några ändringar i själva rättigheterna eller villkoren som gäller för fordringarna. Vidare svarade nämnden att NYAB:s anskaffningsutgift för reversen kommer att vara reversens nominella värde beräknat i svenska kronor utifrån växlingskursen mellan euro och svenska kronor vid tidpunkten då fordringsförhållandet uppkommer, att fusionen inte föranleder någon omedelbar inkomstbeskattning av bolagen och att lagen mot skatteflykt inte är tillämplig på förfarandet.

Yrkanden m.m.

8. *Skatteverket* yrkar i första hand att Högsta förvaltningsdomstolen ska förklara att den verkliga innebörden av de planerade rättshandlingarna är att de inte medför någon förändring av fordringsförhållandet mellan bolaget och moderbolaget. Detta innebär att det inte är fråga om något gäldenärsbyte och att anskaffningsutgiften för den fordran som bolaget kommer att ha på moderbolaget efter förfarandet är densamma som anskaffningsutgiften för de fordringar som bolaget har på moderbolaget före förfarandet. I andra hand yrkar *Skatteverket* att fråga 1 ska besvaras med ja. Om fråga 1 besvaras med nej yrkar *Skatteverket* att svaren på frågorna 2 och 3 ska fastställas och att fråga 4 ska besvaras med ja.

9. *Energia Finance AB* och *NYAB* anser att förhandsbeskedet ska fastställas. När det gäller *Skatteverkets* förstahandsyrkande anför de att den revers som ska ställas ut av moderbolaget till *NYAB* kommer att löpa med delvis andra villkor än de som gäller för fordringarna som bolaget har på moderbolaget före transaktionerna, eftersom villkoren ska vara marknadsmässiga utifrån tidpunkten då reversen uppkommer. Fordringsförhållandet mellan parterna kommer således inte att vara detsamma före och efter det att de planerade transaktionerna genomförs.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

10. Huvudfrågan i målet är om ett byte av gäldenär innebär att en fordran ska anses avyttrad.

Rättslig reglering m.m.

11. I 25 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) finns bestämmelser om kapitalvinster och kapitalförluster i inkomstslaget näringsverksamhet. Med kapitalvinst och kapitalförlust i det inkomstslaget avses enligt 3 § första stycket vinst och förlust vid avyttring av kapitaltillgångar. I 2 § första stycket finns en hänvisning till de grundläggande bestämmelserna om kapitalvinster och kapitalförluster i 44 kap.

12. Med avyttring av tillgångar avses enligt huvudregeln i 44 kap. 3 § försäljning, byte och liknande överlåtelse av tillgångar. Till avyttring räknas enligt 4 § första stycket 1 även att innehavaren av en fordran får betalt för denna.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

13. Högsta förvaltningsdomstolen finner inledningsvis att den verkliga innebörden av de planerade rättshandlingarna inte – som Skatteverkets förstahandsyrkande går ut på – kan anses vara en annan än vad de ger uttryck för.

14. I ansökan om förhandsbesked har lämnats som förutsättning att de fordringar som bolaget har på sitt moderbolag är kapitaltillgångar. Värdeförändringar på sådana tillgångar beskattas när tillgångarna avyttras. Fråga 1 gäller om gäldenärsbytet innebär att fordringarna ska anses avyttrade.

15. Avgörande för om en avyttring har skett är att egendomen eller en del av denna definitivt har avhänkts ägaren. I rättspraxis har begreppet avyttring getts en vid innebörd och i vissa fall har en avyttring ansetts föreligga även när egendomen utslocknar utan att den byter ägare (prop. 1989/90:110 del 1 s. 392 och 710).

16. Skatterättsnämnden har hänvisat till att det av rättspraxis (HFD 2018 ref. 27 och där angivna rättsfall) framgår att vissa förändringar av den rätt som följer med innehavet av ett värdepapper medför att värdepappret ska anses avyttrat, men har funnit att gäldenärsbytet inte är en sådan förändring. Utgångspunkten för Skatterättsnämndens bedömning är således att de befintliga fordringarna består, om än med en ny gäldenär.

17. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening medför emellertid bytet av gäldenär att de befintliga fordringarna upphör att existera och ersätts av nya fordringar på den nya gäldenären (jfr t.ex. Stefan Lindskog, *Betalning*, 3 uppl. 2022, s. 138 ff. och 417 ff.). Gäldenärsbytet leder därmed till att de ursprungliga fordringarna ska anses avyttrade.

18. Skatterättsnämndens förhandsbesked såvitt avser fråga 1 ska ändras i enlighet med det anförda. Detta innebär att övriga frågor förfaller.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen ändrar Skatterättsnämndens förhandsbesked såvitt avser fråga 1 och förklarar att gäldenärsbytet innebär att Energa Finance AB ska anses ha avyttrat fordringarna på moderbolaget.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Ståhl, Classon, Askersjö* och *Anderson*. Föredragande var justitiesekreteraren Tobias Andersson.

Skatterättsnämnden (2022-02-07, *Eng, ordförande [skiljaktig], Pettersson [skiljaktig], Bengtsson [skiljaktig], Dahlberg, Pålsson [skiljaktig], Sundin [skiljaktig] och Werkell*):

Förhandsbesked

Fråga 1: Gäldenärsbytet innebär inte att Energa Finance AB ska anses ha avyttrat fordringarna och någon kapitalvinstbeskattning av bolaget ska inte ske.

Fråga 2: NYAB:s anskaffningsutgift för reversen är reversens nominella värde beräknat i svenska kronor utifrån växlingskursen mellan euro och svenska kronor vid tidpunkten då fordringsförhållandet uppkommer.

Fråga 3: Fusionen föranleder inte någon omedelbar inkomstbeskattning av NYAB eller Energa Finance AB.

Fråga 4: Lagen mot skatteflykt är inte tillämplig på förfarandet.

Skatterättsnämndens bedömning

Fråga 1

Den första frågan i ärendet är om gäldenärsbytet innebär att borgenären, dvs. bolaget, ska anses ha avyttrat fordringarna.

När det gäller aktier och andra värdepapper har det utvecklats en praxis som innebär att vissa förändringar av den rätt som följer med innehavet medför att värdepappret ska anses avyttrat. Denna praxis torde bygga på synsättet att om väsentliga ändringar görs i de rättigheter och villkor som gäller för värdepappret så har detta i realiteten upphört att existera och ersatts av ett nytt (se HFD 2018 ref. 27 och där angivna rättsfall).

Frågan är då om det aktuella gäldenärsbytet utgör en sådan väsentlig förändring av fordringarna som innebär att fordringarna har upphört att existera och ersatts av nya fordringar.

Villkoren för fordringarna kommer inte att förändras utöver bytet av gäldenär. NYAB kommer således att överta förpliktelserna gentemot bolaget på oförändrade villkor. Med hänsyn till att det inte görs några ändringar i själva rättigheterna eller villkoren som gäller för fordringarna är Skatterättsnämndens uppfattning att gäldenärsbytet inte innebär att bolaget ska anses ha avyttrat fordringarna. Gäldenärsbytet föranleder därmed inte kapitalvinstbeskattning av bolaget.

Fråga 2

Nämnden anser i likhet med sökandena att NYAB:s anskaffningsutgift för reversen är reversens nominella värde beräknat i svenska kronor utifrån växlingskursen mellan euro och svenska kronor vid tidpunkten då fordringsförhållandet uppkommer.

Fråga 3

Nästa fråga är om fusionen föranleder någon omedelbar beskattning av NYAB eller bolaget.

Enligt lämnade förutsättningar kommer fusionen att uppfylla villkoren för en kvalificerad fusion i 37 kap. inkomstskattelagen. Av 17 § följer att det överlåtande företaget, i detta fall NYAB, inte ska ta upp någon inkomst eller dra av någon utgift på grund av fusionen. Fusionen medför således inte någon beskattning av NYAB. I stället inträder enligt 18 § det övertagande företaget, dvs. bolaget, i det överlåtande företags skattemässiga situation.

Enligt 29 § gäller att värdepapper som har getts ut av det överlåtande företaget och innehas av det övertagande företaget inte ska anses avyttrade enligt 44 kap. 8 §, förutsatt att de är kapitaltillgångar. I detta fall är avsikten att skriftliga avtal ska upprättas i samband med gäldenärsbytet. Fordringarna som innehas av bolaget får därför anses utgöra av NYAB utgivna värdepapper (se t.ex. RÅ 2004 ref. 142). Någon beskattning inträder därmed inte heller för bolaget till följd av att fordringarna upphör vid fusionen.

Verklig innebörd

Allmänt gäller att beskattning ska ske på grundval av rättshandlingars verkliga innebörd oavsett den beteckning de åsatts. En sådan bedömning kan avse inte bara en enskild rättshandling utan också den sammantagna innebörden av flera rättshandlingar (se t.ex. HFD 2020 ref. 58).

Efter att de aktuella transaktionerna har genomförts kommer bolaget att ha en fordran på moderbolaget i stället för tre. Reversen ska vara på motsvarande belopp som de tre tidigare fordringarna, men den ska löpa med delvis andra villkor eftersom villkoren ska vara marknadsmässiga utifrån tidpunkten då reversen uppkommer. Enligt Skatterättsnämndens mening kan fordringsförhållandena mellan bolaget och moderbolaget inte anses vara oförändrade när transaktionerna har genomförts (jfr HFD 2013 not. 2, HFD 2013 ref. 43 och HFD 2020 ref. 58). Det finns därför inte skäl att göra en annan bedömning av frågorna 1–3 än den som redovisas ovan med hänvisning till att den verkliga innebörden av rättshandlingarna kan anses vara en annan än vad de ger uttryck för.

Fråga 4

Genom det aktuella förfarandet får bolaget utan skattekonsekvenser en anskaffningsutgift för reversen som förväntas överstiga bolagets anskaffningsutgift för de tre tidigare fordringarna på moderbolaget. Det innebär att den skattepliktiga kapitalvinsten vid återbetalning av fordran minskar i motsvarande mån. Enligt Skatterättsnämndens bedömning medför förfarandet därmed en väsentlig skatteförmån för bolaget. Bolaget medverkar i rättshandlingarna och skatteförmånen kan antas utgöra det övervägande skälet för förfarandet. Rekvisiten i punkterna 1–3 i 2 § lagen mot skatteflykt får därför anses uppfylla.

Det återstår då att pröva om även rekvisitet i punkten 4 kan anses uppfyllt. En av utgångspunkterna för omräkningslagen var att omräkningsmodellen skulle medföra att företag med identiska transaktioner beskattas lika oberoende av redovisningsvaluta (se prop. 1999/2000:23 s. 157 f.). Det kan dock konstateras att beskattningen för bolaget kan bli en annan än för ett företag som har valt svenska kronor som redovisningsvaluta och som har fordringar och skulder i euro. För ett sådant företag beaktas kursförändringar mellan euro och svenska kronor löpande på både fordringar och skulder (se 14 kap. 8 § inkomstskattelagen).

Lagstiftaren har vidare ansett att det inte är helt tillfredsställande att valutakursförändringen på en kapitaltillgång beskattas utifrån kronpositionen medan valutakursförändringen på ett lån beskattas utifrån europositionen, om köpet av tillgången har finansierats med ett lån i samma utländska valuta (se a. prop. s. 164 f.).

Mot den bakgrunden anser Skatterättsnämnden att det framgår att den kapitalvinstbeskattning som bolaget undviker genom det aktuella förfarandet är en konsekvens av lagstiftningen, låt vara att den inte varit önskad av lagstiftaren. Ett fastställande av underlag på grundval av förfarandet kan därmed inte anses strida mot lagstiftningens syfte. Rekvisitet i punkten 4 är således inte uppfyllt och lagen mot skatteflykt är inte tillämplig.

Bengtsson, Pålsson och Sundin var skiljaktiga avseende fråga 1 och anförde:

Vi anser att gäldenärsbytet som skisseras i ansökan innebär att de ursprungliga fordringarna avyttrats. Fråga 1 borde därför ha besvarats jakande.

Med avyttring avses enligt 44 kap. 3 § inkomstskattelagen försäljning, byte och liknande överlåtelse av tillgångar.

Den nuvarande lagregleringen av avyttringsbegreppet infördes väsentligen i samband med 1990 års skattereform. Av förarbetena framgår att begreppet avyttring i praxis har getts en vid innebörd. Avgörande för om en avyttring skett är att egendomen eller en del av egendomen definitivt avhännts ägaren. I vissa fall har en avyttring ansetts föreligga även när egendomen utslöcknar utan att den byter ägare (prop. 1989/90:110 del 1 s. 392 och s. 710 och där införda rättsfall samt RÅ 2010 ref. 34).

I det nu föreliggande ärendet medför gäldenärsbytet att en annan juridisk person övertar betalningsskyldigheten. Av förutsättningarna framgår vidare att borgenärens medverkan är en nödvändig förutsättning för gäldenärsbytet. Dessa omständigheter bör sammantaget ses som en sådan väsentlig förändring att de ursprungliga fordringarna får anses ha utslöcknat och ersatts av nya fordringar (jfr HFD 2018 ref. 27 med där införda rättsfall). Det anförda leder till slutsatsen att rekvisiten i det skatterättsliga avyttringsbegreppet är uppfyllda.

Eng, Pettersson och Sundin var skiljaktiga avseende fråga 4 och anförde: Vad gäller företag med euro som redovisningsvaluta har lagstiftaren valt att kapitalvinster och kapitalförluster på kapitaltillgångar ska beräknas utifrån transaktionernas värde i svenska kronor (se prop. 1999/2000:23 s. 164 f. och s. 173 ff.). Det kan vidare konstateras att lagstiftningen innebär att kapitalvinster och kapitalförluster på kapitaltillgångar behandlas symmetriskt. Om det aktuella förfarandet godtas torde det leda till att kapitalvinster som beror på valutakursförändringar inte kommer att tas upp, medan motsvarande kapitalförluster däremot kommer att dras av. Detta eftersom motsvarande förfarande inte skulle genomföras om kursförändringen mellan euro och svenska kronor var den motsatta.

I fråga om lagstiftningens förenlighet med EU-rätten har Skatterättsnämnden tidigare gjort bedömningen att den skattemässiga behandlingen av valutakursförändringar på fordringar och skulder i euro inte strider mot den fria rörligheten för kapital enligt EUF-fördraget (se dnr 49-18/D). Vi anser att det saknas skäl att göra en annan bedömning i detta ärende.

Mot bakgrund av det ovan anförda får ett fastställande av underlag på grundval av förfarandet anses strida mot lagstiftningens syfte. Vi anser därför att även rekvisitet i punkten 4 i 2 § lagen mot skatteflykt är uppfyllt och att lagen är tillämplig på förfarandet.

En tillämpning av lagen mot skatteflykt medför enligt vår uppfattning att anskaffningsutgiften för fordran som bolaget har på moderbolaget efter förfarandet ska anses vara densamma som den sammanlagda anskaffningsutgiften för bolagets tre fordringar på moderbolaget före förfarandet.